

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПЕДАГОШКА КОМУНИКАЦИЈА” ОД ПРОФ. Д-Р СНЕЖАНА МИРАСЧИЕВА, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.1602-131/12 од 4.11.2022 г., на 77. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки факултет, одржана на 4.11.2022 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Емилија Петрова-Горѓева, Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип;
- д-р Снежана Јованова-Митковска, Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип,

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„ПЕДАГОШКА КОМУНИКАЦИЈА”** од авторката проф. д-р Снежана Мирасчиева, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов „Педагошка комуникација“, рецензиран учебник од проф. д-р Снежана Мирасчиева, е пишуван согласно со Наставниот план и програма за предметот Педагошка комуникација. Наведениот предмет се изучува како избран предмет на студиите од прв циклус, на студиските програми: Предучилишно воспитание, Одделенска настава, Историја - наставна насока и Педагогија, на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во трета година, петти семестар, т.е. четврта година, осми семестар, со неделен фонд на часови 2+1+1. Предложениот ракопис е во согласност со Наставната програма и со него е опфатена наставната материја за студиските програми за кои е и наменет. Авторката преку овој ракопис предложен како рецензиран учебник умешно ги обликувала наставните содржини, изготвувајќи материјал со кој во целост се исполнети очекуваните барања на предметните програми кои студентите од Факултетот за образовни науки ги апсолвираат.

Податоци за обемот на ракописот: Содржината на учебникот „Педагошка комуникација“ е претставена на вкупно 95 страници во А4 формат, пишувана на македонски јазик, со проред 1, со употребен фонт на букви Arial и големина на букви 11, поткрепен со слики кои ќе помогнат во доближување и поедноставување на материјата до студентите, како и со соодветни прилози во функција на дообјаснување на содржината, предлог насоки/идеи за понатамошни истражувања во областа педагошка комуникација. Структурирана е во два дела, во чии рамки детално се разработени комплексните прашања од оваа област, литература од 221 релевантен извор и соодветни прилози. Ракописот е напишан на А4, согласно со упатството за техничко уредување на учебници и учебни помагала во електронска форма. Обемот на содржината на учебникот ги задоволува критериумите според број на часови предвидени за истоимениот предмет согласно со студиските програми и истиот е во согласност со одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: И покрај постоење на ракопис со истоимениот наслов во домашната литература, наведениот ракопис е пишуван на оригинален начин, со целосен опфат на комплексниот проблем, систематски дизајниран, ракопис пишуван со почитување на познатото правило од поедноставно кон посложено,

ракопис кој води кон постапност и систематичност во осознавање, усвојување на предложената наставна материја, усогласена со конкретната наставна програма наменета за сегашните и идни студенти на предложените студиски програми на Факултетот за образовни науки, вклучително и студенти од други наставнички факултети, креаторите на образовната политика, лица поддржувачи, вљубеници во наставничката професија.

Во учебникот се содржани научните сознанија до кои авторката дошла благодарение на својата плодна повеќегодишна научноистражувачка дејност во конкретната област, проучувајќи и консултирајќи обемна странска и домашна литература. Учебникот е оригинално авторско дело, сублимат на солидното познавање на изложената материја, учебник кој е во согласност со новите текови во современите педагошки, дидактички и методски дисциплини и истиот ќе даде значаен придонес во збогатување на научната литература во нашата и пошироката академска средина, во соседството, пошироко.

Краток опис на содржината: Учебникот е наменет за студентите на Факултет за образовни науки, но и за студентите од другите наставнички факултети, постојниот наставнички кадар, како и за сите љубители на учителската професија. Како ракопис има значајно место и улога во оспособување на учителскиот кадар за успешно организирање и реализирање на комуникацискиот процес на повеќе релации, нивоа не само во институционалните форми градинки, училишта, универзитети, но и пошироко.

Напишан е на јасен, едноставен, разбирлив македонски јазик. Придржувајќи се до принципот на системност и постапност, логичност во изнесувањето на размислите за комплексните прашања и проблеми поврзани со феноменот комуникација, педагошка комуникација, базирани на длабинско и сеопфатно проучување на овие феномени, авторката упатува на потребата од примена на сознајно структуралната анализа од страна на консументите која пак би водела до трајни знаења за елаборираниот проблем.

Концепциски и содржински, текстот во учебникот е структуриран во два дела, прв дел насловен како *Комуникацијата како феномен*, структуриран од неколку поглавја, како и втор дел насловен *Педагошка комуникација*, исто така елабориран низ повеќе потпоглавја.

Во **првиот дел** авторката на еден систематичен начин, постапно нè води од идентификацијата на овој феномен „комуникација“, феномен кој се проучува од различни аспекти низ различни науки, феномен за кој се говори уште од древни времиња па сè до денес, ќе се говори, проучува и во иднина; ја истакнува неговата комплексност, неговото значење, користејќи го дедуктивниот пристап, од истакнување на нејзиното значење воопшто за човековото битисување „комуникацијата се проткајува во секоја компонента од човековото битисување“, таа е „патување кое ги поврзува минатото, сегашноста и иднината“, таа е „процес испреплетен во сопствената содржинска мрежа“, двигател на процесот на индивидуализација и социјализација, па до истакнување на нејзиното значење и улога во воспитно-образовниот процес, т.е. комуникацијата како „процес во кој се создаваат значења меѓу две или повеќе личности, се воспоставува комуникациски однос чија тежа е пренос на генерализирани знаења, искуства и вредности на младите генерации“, т.е. обезбедување на натамошен континуитет и развој на општеството, па сè до истакнување на значењето на *комуникациската парадигма* во воспитанието во најширока смисла на зборот, кое упатува на проучување на воспитанието како интеракција и комуникација на релативно слободни учесници.

Во второто потпоглавје насловено *Теориски основи на комуникацијата*, авторката со изразен научен пристап ги елаборира различните теории, теории кои меѓусебно се испреплетени, тешко можат да се одделат, да се востановат рески граници помеѓу нив (социокултурната, кибернетската, психолошките, дидактичките), истакнувајќи ги размислите на нивните истакнати претставници за комуникацијата, теории кои се база за втемелувањето, развојот на педагошката комуникација.

Поимот и структура на комуникацијата е насловот на третото потпоглавје во кое авторот постапно нè води низ лезезата на определби на овој поим, анализирани, компарирани од различни извори, се до истакнување на сопствена определба т.е. „динамичен процес на проток на дејствија и специфична форма на социјална интеракција“, како и примена на синонимот на овој поим-општење.

Авторката умешно, детално ја објаснува суштината на *процесот на комуникација* преку истакнување на структурата и текот на комуникацијата, користејќи притоа низа на графички решенија кои ќе им овозможат на консументите јасност, прегледност за текот, суштината на истата; елаборира за различните *видови на комуникација*, критериумите кои се имаат предвид при нивното идентификување; говори за разновидноста на *средствата за комуникација*, нивната специфичност, функција; *нивоата на комуникација* резултанта на комуникациската согласност помеѓу актерите во комуникацискиот процес, согласност од која зависи и успехот на процесот.

Оваа глава, како и наредната, завршува со *прашања и задачи*, наменети за консументите на овој учебник со функција на евалуатор на стекнатите сознанија при негово консумирање.

Втората глава од учебникот носи наслов *Педагошка комуникација*. Во истата, авторката, повторно користејќи го принципот на системност и постапност нè води низ различните потпоглавја, во кои јасно и егзактно ги разработува комплексните прашања поврзани со педагошката комуникација т.е. прашањето за идентификација на конкретниот поим „таа е процес на пренесување, соопштување, излагање, примање односно размена на пораки и процес на создавање на односи, меѓусебно разбирање и начин на однесување меѓу учесниците во воспитно-образовниот процес во целост; идентификување на нејзините специфични димензии (прекомуникативна; денотативни и конотативна; симболичка; персонална; трансакциска и едукативна); определбите за функциите на педагошката комуникација, презентирани бројни и разновидни, што уште еднаш говори за аналитичко-синтетичкиот пристап на авторката, проучувањето на бројни извори поврзани со оваа проблематика, т.е. истакнување на информативно-когнитивната, сознајната, интеракциско-афективната, емоционалната, експресивната, регулативната, нормативната, перцептивно-дијагностичката, контролирачката, проективната, актуелизирачка, корективна функција на педагошката комуникација, функции кои произлегуваат од нејзината суштина.

Комуникацијата во воспитно-образовниот процес, т.е. процесот на социјална комуникација, нејзиниот тек во неколку правци, нејзината ефикасност, дејствување кое поаѓа од воспитно-образовните цели и задачи, со посебен акцент на афективните цели (ставови, емоции и вредности), низата на активности во процесот на наставата од клучните актери во и низ кои се одвива процесот на комуникација се презентирани во третото потпоглавје.

Идентификацијата и објаснувањата за карактеристиките, однесувањето, стилот, кој го имаат различните *фактори за успешна педагошка комуникација* т.е. наставникот/воспитувачот, кој е и треба да биде педагошки уметник, во кого се синтетизирани креативноста на уметникот и оригиналноста на научникот, *ученикот* - личноста со права, цели, вредносни ориентации, чувства, наклонетост и сопствени ставови кон светот и животот (субјект), *родителите* - кои се живи примери како ученикот да се однесува и контактира со другите, се елаборираат во четвртото потпоглавје.

Авторката нè застанува овде, туку разработува уште неколку клучни комплексни проблеми значајни за длабинско проучување, увид во педагошката комуникација. Значењето и улогата која ја има *емпатијата* како процес на сочувствување и соживување, при идентификацијата со ученикот, заемното разбирање меѓу наставникот и ученикот; значењето и улогата на *интеракциската поврзаност во комуникацијата во воспитно-образовниот процес* изразена низ наставните содржини, значењето на *комуникациска интеракција* како фактор за градење стратегија за недирективна комуникација; мотивираноста во воспитно-образовниот процес, различните средства за поттикнување, значењето и улогата која ја има повратната информација, детално објаснети и обработени, исто така говорат за сериозниот пристап на авторката во идентификација на параметрите за успешна и квалитетна педагошка комуникација.

Соодветен простор и објаснување авторката нуди и за *дидактичкото обликување на воспитно-образовниот процес и комуникацијата*. Имено, авторката упатува на тоа дека комуникацијата помеѓу ученикот и наставникот во наставата, која е субјективен продукт на нејзините учесници кои на тој начин ја манифестираат својата оригинална човекова природа е димензионирана од примената на разновидни социолошки форми, применети наставни методи, тип на часот, применети наставни стратегии, наставните средства.

Авторката ги елаборира и прашањата поврзани со *развирањето на културата на комуникацијата* идентификувана како севкупност од вештини за: набљудување и разбирање на луѓето; помагање и посветување внимание (точна и недвосмислена комуникација) и решавање на проблеми и конфликти, различните стилови на култура на комуникација, *комуникациските компетенции* и понудата на техники за градење и нивно јакнење, како и различните *бариири и конфликти* на кои се наидува при нејзиното одвивање и нуди низа препораки за нивно надминување.

Карактеристиките на ефикасната педагошка комуникација и градењето на ефективна комуникација се последниот наслов во овој втор дел од книгата. Покрај идентификувањето на елементите на ефективната комуникација, авторката нуди и модел како може да се подобрат комуникациски способности до степен на компетенции.

Презентираните 221 библиографски референци во *Користена литература* упатуваат на сериозниот научен пристап на авторката во елаборирањето на комплексните прашања за комуникацијата, педагошката комуникација.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот „Педагошка комуникација“ од проф. д-р Снежана Мирасчиева претставува самостојно, автентично дело, резултанта на долгогодишното искуство на авторката како научен работник, во кое на јасен и разбирлив начин ни е презентирани научен материјал со висок квалитет, преку кој се нудат можности за стекнување, проширување и продлабочување на знаењата за комуникацијата, педагошката комуникација.

Истиот е модел на универзитетски учебник во кој се сублимирани факти и сознанија за проучуваниот проблем. Приложените содржини се презентирани според логично утврден редослед, напишани на оригинален начин, солидно разработени, кореспондентни со современите тенденции во оваа област. Покрај теоретските знаења истиот нуди и практични знаења потребни за успешна реализација на воспитно-образовната практика во воспитно-образовните институции.

Учебникот со содржините кои ги нуди овозможува постигнување на компетенциите на студентите на Факултетот за образовни науки, предвидени како во предметната програма Педагошка комуникација, така и во севкупните студиски програми на истоимениот факултет. Консумент на рецензирираниот учебник, инспиративен за секој, може да биде поширока популација заинтересирана за проучување на едно од фундаменталните педагошки прашања, прашањето за комуникацијата, но и сите интересенти за развојот на индивидуата и општеството во целост.

Истиот отвора нови хоризонти, нуди идеи, податливи за идни проучувања и истражувања во оваа област.

Ракописот на трудот „Педагошка комуникација“ од проф. д-р Снежана Мирасчиева е автентично научно дело, пример за научен пристап кон актуелната проблематика. Се надеваме дека истиот ќе придонесе за збогатување на депозитот на научни изданија.

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип ракописот со наслов „Педагошка комуникација“ – учебник од проф. д-р Снежана Мирасчиева да го прифати за објавување.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Емилија Петрова-Горѓева, редовен професор, с.р.
Д-р Снежана Јованова-Митковска, редовен професор, с.р.